

Asia: VN/10831/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Väliotsikot

Yleiset huomiot mietinnöstä ja siihen sisältyvistä ehdotuksista sekä ympäristörikosdirektiivin velvoitteiden täytäntöönpanosta

Ehdotetulla sääntelyllä pantaisiin kansallisesti täytäntöön uuden ympäristörikosdirektiivin mukaiset velvoitteet. Osa ehdotetuista muutoksista ja sääntelyratkaisuista johtuisi jo täytäntöönpannusta pakoterikosdirektiivistä. Palta lausuu asiasta siltä osin kuin esitys koskee ehdotettuja rikoslain muutoksia oikeushenkilölle määrättävästä yhteisösakosta.

Huomiot syyteoikeuden vanhentumista koskevista ehdotuksista (rikoslain 8 luvun 1 §:n 4 momentti)

-

Huomiot rikoslain 9 luvun 5 §:ään ehdotettavista, yhteisösakon asteikkoa koskevista muutosehdotuksista sekä ehdotuksista pakoterikoksia koskevan yhteisösakon asteikon osalta (rikoslain 46 luvun 13 §)

Palta vastustaa oikeushenkilölle määrättävän yhteisösakon yleisen rangaistusasteikon korottamista.

Näkemyksemme mukaan rangaistusasteikkoa tulisi korottaa vain siltä osin kuin mitä direktiivi edellyttää. Ympäristörikosdirektiivi ei edellytä rangaistusasteikon muuttamista muiden kuin direktiivissä edellytettyjen rikostunnusmerkistöjen osalta. Direktiivin velvoitteet ehdotetaan täytäntöönpantaviksi tavalla, joka johtaisi yleiseen yhteisösakon asteikon ankaroitumiseen kaikkien niiden rikosten kohdalla, joihin sovelletaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta. Muutos olisi selvästi laajempi kuin mitä direktiivi edellyttää. Eduskunnan lakivaliokunta on aiemmassa EU:n rikosoikeudellisten direktiivien kansallista täytäntöönpanoa koskevassa käytännössään pitänyt perusteltuna, että kansallisessa täytäntöönpanossa rajaudutaan lähtökohtaisesti vain direktiivin täytäntöönpanon kannalta välttämättömiin muutoksiin (esim. LaVM 9/2021 vp, s. 2). HE-luonnoksessa ei myöskään perustella riittävällä tasolla, miksi rangaistusasteikkoa korotetaan direktiivin asettamia vaatimuksia laajemmin.

HE-luonnoksen jaksossa 3.2.3 kuvataan, kuinka yhteisösakon soveltaminen painottuu voimakkaasti työturvallisuusrikoksiin ja vähäisemmässä määrin ympäristörikoksiin. Palta pitää työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä huolehtimista erittäin tärkeänä asiana. Jo tällä hetkellä voimassa oleviin työturvallisuusmääräyksiin on liitetty hyvin laaja ja ennakoimaton työnantajien ja työnantajien edustajien rikosoikeudellinen rangaistusvastuu. Tämän vuoksi emme näe kohtuullisena, että rangaistusvastuuta ankaroitettaisiin edelleen yhteisösakkojen korottamisella.

Työturvallisuusrikokset eroavat luonteeltaan ja rangaistavuudeltaan muista yhteisösakkorangaistuksen sisältävistä rikoksista. Työturvallisuusrikosten edellytyksenä on, että menettely tapahtuu työnantajan toiminnassa. Työturvallisuusrikokset kohdistuvat tekemiseen, joka on ihan tavallista työpaikoilla tapahtuvaa toimintaa. Työturvallisuusrikoksiin johtavissa tilanteissa ei tavoitella taloudellista hyötyä, kun taas muissa yhteisösakkorangaistuksen sisältävissä rikoksissa on tyypillisesti hyötymistarkoitus. Työturvallisuusrikoksissa lievä huolimattomuus osoittaa usein työturvallisuusrikoksen tapahtumisen. Edellä sanotun vuoksi työturvallisuusrikosten luonne ja rangaistavuus tulee huomioida yhteisösakkojen rangaistusasteikossa.

HE-luonnoksen jaksossa 4.1.1.4 todetaan, että sekä ympäristörikosdirektiivissä että pakoterikosdirektiivissä ankarien yhteisösakon enimmäismäärien alue näyttää rajautuvan tahallisiin rikoksiin. Rikoslaisissa oikeushenkilön rangaistusvastuun piirissä on lähes yksinomaan tahallisia rikoksia, mutta työturvallisuusrikos, josta ehdoton pääosa yhteisösakkovaatimuksista on esitetty, on rangaistava jo perusmuotoisesta huolimattomuudesta tehtynä. Sanotusta huolimatta esityksessä ei ole ehdotettu enimmäismäärältään erittäin ankarien yhteisösakkojen alueen rajaamista tahallisiin rikoksiin. Ehdotettu sääntely tulisi koskemaan myös esimerkiksi tahallisia ja tuottamuksellisia työturvallisuusrikoksia, joita direktiivi ei ollenkaan koske. Kyseessä olisi siten merkittävä kansallinen laajennus sekä suhteessa siihen, mitä direktiivit edellyttävät, että suhteessa siihen, mitä ne eivät ollenkaan koske.

Perustuslakiin sisällytetty rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää, että kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä. Työnantajia velvoittavat työturvallisuusmääräykset ovat laajentuneet viime vuosikymmeninä alueille tai teemoihin, jotka liittyvät subjektiivisiin kokemuksiin tai joita ei ole mahdollista määritellä täsmällisesti taikka tarkkarajaisesti, esimerkkinä vastuu työntekijöiden kuormittumisesta. Lainvalmisteluun liittyvä ongelma tulisi huomioida työturvallisuusrikosten yhteisösakkojen korotusta harkittaessa.

Palta yhtyy Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunnossaan esittämiin perusteluihin siitä, miksi yhteisösakon yleistä rangaistusasteikkoa ei tulisi korottaa erityisesti työturvallisuusrikosten näkökulmasta. Palta vaatii, että esitystä muutetaan tältä osin ja että yleisen yhteisösakkoasteikon korottamisesta luovutaan.

Huomiot törkeän rikoksen ilmoittamatta jättämistä ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskeviin pykäliin ehdotettavista muutoksista (rikoslain 15 luvun 10 § ja 34 a luvun 1 §) sekä niihin liittyvistä muutosehdotuksista (rikoslain 1 luvun 7 § ja 34 a luvun 15 §)

-

Huomiot ympäristön turmelemista koskevaan pykälään (rikoslain 48 luvun 1 §) ehdotettavista muutoksista

- a) 1 momentti
- b) 2 momentti
- c) 3 momentti
- d) ehdotettava uusi 4 momentti

-

Huomiot ympäristörikkomusta ja tuottamuksellista ympäristön turmelemista koskeviin pykäliin (rikoslain 48 luvun 3 ja 4 §) ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot ehdotettavista uusista jäterikosta ja törkeää jäterikosta koskevista rangaistussäännöksistä (rikoslain 48 luvun uudet 4 a ja 4 b §:t)

-

Huomiot ehdotettavista uusista ilmakehän heikentämistä ja törkeää ilmakehän heikentämistä koskevista rangaistussäännöksistä (rikoslain 48 luvun uudet 4 c ja 4 d §:t)

-

Huomiot ehdotettavista uusista ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikosta ja törkeää ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikosta koskevista rangaistussäännöksistä (rikoslain 48 luvun uudet 4 e ja 4 f §:t)

-

Huomiot ehdotettavasta uudesta vieraslajirikosta koskevasta rangaistussäännöksestä (rikoslain 48 luvun uusi 4 g §)

-

Huomiot luonnonsuojelurikosta koskevaan pykälään (rikoslain 48 luvun 5 §) ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot ehdotettavasta uudesta ympäristön tuhoamista koskevasta rangaistussäännöksestä (rikoslain 48 luvun uusi 5 b §)

-

Huomiot ulkomaiselta alukselta talousvyöhykkeellä tehtyä ympäristörikosta koskevaan pykälään ehdotettavista muutoksista (rikoslain 48 luvun 10 §)

-

Huomiot rikoslain 48 ja 48 a lukuun ehdotettavista uusista soveltamisalasäännöksistä, jotka koskevat tietyissä tilanteissa luvan nojalla toimimisen rinnastamista ilman lupaa toimimiseen (rikoslain 48 luvun 7 a § ja 48 a luvun 4 b §)

-

Huomiot ehdotettavista uusista metsäkatorikosta ja törkeää metsäkatorikosta koskevista rangaistussäännöksistä (rikoslain 48 a luvun uudet 3 c ja 3 d §:t) sekä oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevaan rikoslain 48 a luvun 6 a §:ään ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot pakkokeinolakiin ja poliisilakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot kansalaisuuslakiin, rajavartiolaitokseen ja Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettuun lakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot rikosrekisterilakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot merenkulun ympäristönsuojelulakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot luonnonsuojelulakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot Suomen talousvyöhykkeestä annettuun lakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettuun lakiin ehdot

-

Huomiot EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista annettuun lakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot muista ehdotettavista lainsäädäntömuutoksista

-

Huomiot ympäristörikosdirektiivin säännöksistä, joiden ei mietinnössä katsota edellyttävän lainsäädäntömuutoksia

-

Huomiot ehdotusten pääasiallisten vaikutusten tarkastelusta

HE-luonnoksen jaksossa 3.2.3 kuvataan, kuinka yhteisösakon soveltaminen painottuu voimakkaasti työturvallisuusrikoksiin ja vähäisemmässä määrin ympäristörikoksiin. Näin ollen yleisen yhteisösakkoasteikon muuttamisen pääasialliset vaikutukset kohdistuisivat työturvallisuusrikoksiin. HE-luonnoksessa esitetyt vaikutusarviot ovat yhteisösakon yleisen rangaistusasteikon muuttamisen osalta täysin puutteelliset muiden kuin ympäristörikosten osalta.

Huomiot muita toteuttamisvaihtoehtoja koskevasta arvioinnista

-

Huomiot suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskevasta jaksosta

-

Muut huomiot

-

Laiho Anette
Palvelualojen työnantajat Palta ry.